

De lotgevallen van de gebroeders
August en Camiel Develter
en van Félix Bastin, gesneuveld
tijdens de Groote Oorlog

Herdenking Wapenstilstand
Zedelgem 11 november 2015

Voorwoord

Op 11 november of Wapenstilstandsday gedenken we traditiegetrouw de slachtoffers van de Eerste en Tweede Wereldoorlog en, bij uitbreiding, van alle oorlogen in de wereld.

Naar aanleiding van de herdenking van 100 jaar WO I krijgt de jaarlijkse Wapenstilstandsday voor vele mensen extra betekenis en actualiteitswaarde.

Niet alleen families van oud-strijders en gesneuvelden voelen zich aangesproken. Ook het grote publiek, in het bijzonder de jongeren, worden geraakt door het onnoemlijke leed dat twee wereldoorlogen aanrichtten.

De actuele vluchtelingencrisis in Europa doet ons opnieuw beter beseffen dat de vrede nooit definitief verworven is.

De vier jaar durende herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog (2014-2018) biedt een mooie gelegenheid om een nieuwe dynamiek te geven aan onze plaatselijke 11-novembervieringen.

Vorig jaar werd de plichtigheid bij het monument van de Zedelgemse gesneuvelden bijgewoond door delegaties uit onze zuster gemeente Reil (Duitsland) en uit Letland. In het gemeentehuis was er een tentoonstelling 'Eregalerij van Zedelgemse gesneuvelden'. Er gingen diverse concerten en lezingen door en zelfs een heuse filmcyclus, gewijd aan het thema van de oorlog.

Ook richten we onze schijnwerpers op de Waalse legerarts Félix Bastin, die sneuvelde toen hij de zwaargewonde August Develter ter hulp snelde.

We nemen ons voor om op dit elan door te gaan en hopen ook de komende jaren telkens enkele van onze 108 gesneuvelde soldaten uit Zedelgem, Veldegem, Loppem en Aartrijke onder de aandacht te brengen.

Wij wensen u met deze brochure alvast een leerrijke lectuur toe!

Patrick ARNOU

Schepen van Vaderlandslievende Plechtigheden

Met dank aan

Pascal Hyde, Daniël Develter, Jef Depuydt, Bertrand Denys, Noël Denolf, Patrick Arnou, Emiel Decock, Bertrand Vansteelandt en Yvette Vanhoutte-

August Develter en Félix Bastin, gesneuveld in de hel van de Dodengang

August en Camiel Develter waren twee zonen van Karel Develter en Marie-Louise Vandecasteele. August werd geboren op 14 januari 1882 en was de oudste van elf kinderen. Het gezin woonde in Zedelgem op de wijk 'De Statie' en had het zeker niet breed: vader was landarbeider en hulpmetselaar, moeder was huishoudster. Ook August werd werkmán en hulpmetselaar.

Bij de Duitse inval in België tijdens de zomer van 1914 was August Develter al 32 jaar, maar nog altijd ongehuwd en inwonend op het ouderlijke adres. Toen de Duitsers naderden, vluchtte hij wellicht zoals zovele jonge mannen naar Frankrijk. Pas in 1916 werd hij als gewoon soldaat ingelijfd in het Belgisch leger, meer bepaald in het 'Speciaal Contingent 1916' Zijn stamnummer was 158/2162, zijn eenheid het 8ste Artillerieregiment, meer bepaald de 2de Batterij

Mortieren Van Deuren.

De mortieren Van Deuren (afgekort M.V.D., ook spottend aangeduid als 'Mortiers Valt Dood' of 'Merde Voor den Duits') waren een soort van klein artilleriegeschut, waarmee men vleugelmijnen 400 tot 1500 meter ver kon schieten. Dit wapen was speciaal ontworpen voor gebruik in de loopgraven, in het bijzonder daar waar men het dichtst bij de vijandelijke linies zat, m.a.w. in de gevaarlijkste sectoren van het front zoals Diksmuide, Steenstraat, Boezinge en Nieuwpoort.

August Develter werd dus loopgraafartillerist of 'trancheeschietster' en kwam zo aan in de beruchte Dodengang te Kaaskerke.

het IJzerfront terecht, meer bepaald Dit strategisch belangrijke loopgravencomplex was van mei 1915 tot het einde van de oorlog het schouwtoneel van een gruwelijke, onophoudelijke slachting. De Dodengang werd een synoniem van de hel.

Het is op die plaats dat August Develter op 4 november 1917 aan zijn einde kwam. Tijdens hevig Duits mortiervuur kwam hij met beide benen onder het betonnen dakgewelf van een vernielde 'abri' (schuilplaats) terecht. Zijn benen werden verpletterd en hij leed een ware marteling. Men kreeg hem echter met geen middel los en er restte dan ook geen andere oplossing dan hem ter plekke zijn beide benen af te zetten.

Terwijl het bombardement in alle hevigheid doorging, kwam de regimentsdokter, majoor Félix Bastin (zie kadertekst op p. 9), die een medische evacuatiepost leidde aan de Oude Bareel te Kaaskerke, met ware doodsverachting toegesnel. Onderweg in de loopgraven naar de gewonde werd hij echter zelf getroffen door een inslaande obus. Scherven doorboorden zijn schouder en hals en hij was op slag

Op deze plaats in de Dodengang viel August Develter

Hij is waardig in de gedachtenis der vromen te
leven. (Mach. 7, 29.)

Ter zaliger en roemrijker gedachtenis

VAN

AUGUST DEVELTER,

ZOON VAN

CHARLES en MARIE VANDECASTEELE,

te Zedelghem geboren den 14 Januari 1882, voor Diksmuide op het veld van eer roemvol gesneuveld den 4
November 1917.

R. I. P.

Voor Christus leven is stervend Hem winnen.

Ik heb den goeden strijd gestreden, Ons Heer ont-
vange het offer van mijn leven voor de redding van
ons duurbaar Vaderland, en bewaar het vrij alle eeu-
wen lang.

Duurbare en dierbepreede ouders, onderwerpt u
aan 's Heeren wil, God haalde mij uit den strijd weg
om bij Hem de eeuwige rust te vinden. Ik streed im-
mers vol moed voor de heilige zaak, voor recht,
voor vorst en voor land. God vergeldt het moedig of-
fer door christen held voor zijn vaderland geploegd,
met oneindig geluk en met eeuwige glorie.

Barmhertige Jesus, geef hem de eeuwige rust.

(300 d. afd.)

Drukk. P. De Ketelaars & Zoon Zedelghem.

HMILIAVI GEMETIPSV FACTVS OBIENS VSQUE
AD MORTEM MORTEM AVTEM CRVCIS. PHILIPP. H. B.

Druckerei, Drogen

VOOR GOD, KONING EN VADERLAND.

Tot zalige en roemrijke gedachtenis

VAN

August Develter

ZOON VAN

Charles en Marie Vandecasteele

geboren te ZEDELGHEM den 14 Januari 1882,
gesneuveld vóór DIKSMUIDE op 4 November 1917.

Gij hadt, in den strijd tegen de zonde, nog niet
ten bloede toe wederstand geboden, en gij hadt de
vertooning vergeten, die tot u als zonen spreekt,
zeggende: Mijn zoon, misacht de tuchtiging uw-
s Heeren niet, en word niet moedeloos, als gij van
hem bestraft wordt; want de Heer tuchtigt dien hij
lieft, en hij kastigt iederen zoon, dien hij aan-
neemt. Indien gij de tuchtiging ondergaat, dan
bekende, dat u God als vader - want welker zoon is er,
dien de Vader niet tuchtigt? H. Paul. aan de Hebr.

De Schipper der wereld, die den mensch bij zijne
geboorte gevonden heeft, zal in zijne barmhertig-
heid den geest en het leven teruggeven, omdat
gij nu uw leven hebt misprezen dit heide tot de wet.

Zelfs als hij voor den tijd sterft, is er de recht-
vaardige niet om verontrast: in korten tijd heeft hij
voor den Heer genoeg geleefd. Sap. IV 7 8

Lieve Ouders en Bloedverwanten, weest niet te
ziet om mijn vroege dood. Ik viel op de plaats van
mijn plicht, daar kan de dood niemand verrassen;
ik was geboortzaam aan mijn land, tot den dood toe,
ik ga dus gerust naar Hem die de landen regeert; u
laat ik als een glorieus nagedachtenis mijnen
dood. Weest mij gedachtig in uw gebeden.

Zoet Hart van Jesus, maak dat ik u immer meer en
meer beminn. 300 d. afd.

Drukkerij "Sint Jozef", Alveringhem.

"Dulce et decorum est
Pro Patria mori."

dood. Een tweede, ondergeschikte arts, een zekere Dr. Titz, die eveneens onderweg was, spoedde zich verder en voerde vervolgens de dubbele amputatie uit. Daarna liet hij de ongelukkige August Develter, die toen al tussen leven en dood zweefde, onder zijn begeleiding naar een “gasthuis” overbrengen voor verdere verzorging. Wat met dit gasthuis bedoeld werd, is niet helemaal duidelijk: mogelijks gaat het over het Godshuis Clep in Hoogstade, ofwel, wat nog waarschijnlijker is, over het veldhospitaal in Fortem? In elk geval overleed hij nog diezelfde 4de november om 15 uur.

Dat we zo gedetailleerd op de hoogte zijn van deze verschrikkelijke gebeurtenissen, is te danken aan het feit dat er al op 8 november 1917 een uitgebreid verslag verscheen in *De Legerbode*, het officiële soldatenkrantje van het Belgisch leger. Dit krantje bracht niet alleen politiek, militair en sociaal-cultureel nieuws, maar was ook bedoeld om het moreel van de soldaten op te krikken met aanmoediging en propaganda. Het verslag over het moedige optreden van Dr. Bastin en Dr. Titz, dat op de voorpagina verscheen onder de titel *Heldhaftige opofferingen van Belgische Geneesheeren*, moet zeker vanuit dit perspectief gezien worden.

Merkwaardig is dat van het gebeurde ook nog een tweede, afwijkende, maar daarom niet minder heroïsche versie is overgeleverd, die afkomstig is van de schoondochter van Félix Bastin. Volgens haar was Dr. Bastin al ter plekke aangekomen en zelf al volop bezig met de operatie, toen hij dodelijk werd getroffen door een obus. Dit valt uiteraard niet meer na te gaan. Maar wellicht maakt dit ook niet zoveel uit. In elk geval staat vast dat Félix Bastin, die een ervaren chirurg was (maar ook echtgenoot en vader!), zelf de beslissing had genomen, zonder enig bevel van hogerhand, om persoonlijk de operatie uit te voeren en hiervoor alle mogelijke gevaren te trotseren.

Die moed en die offerbereidheid van Félix Bastin blijken trouwens ook uit andere gegevens. Zo weten we bijvoorbeeld dat hij reeds in 1916, op eigen verzoek, was overgeplaatst naar een gevechtseenheid van het 8ste Artillerie te Kaasjerke. Toen al had hij dus duidelijk aangegeven dat hij geen gevaren schuwde om zijn vaderlandse plicht te vervullen.

Félix Bastin en August Develter werden allebei begraven op het kerkhof van Oeren, vlak bij het oude kerkje. Hun grafstenen staan er tot op vandaag broederlijk naast elkaar. Ze dragen resp. de nummers 342 en 343. Félix Bastin is de enige hoge officier die in Oeren begraven ligt, te midden van 508-gewone sol-

DE LEGERBODE

den Dinsdag, Donderdag en Zaterdag verschijnende

Dit blad is VOOR DE BELGISCHE SOLDATEN bestemd ; iedere compagnie, escadron
of batterij ontvangt tien of vijftien Fransche en Nederlandsche exemplaren.

AAN HET FRONT VAN DEN YSER

Waldhaftere Umotzungen von Britische Sonnenheeren

(Van een boggetuige.)

Belgisch Front, 6 November 1917.

De artillerie blijft zeer bedrijvig op het Belgisch front. Haar demoleerswerk wordt onophoudelijk, zeer goed volgebouwd voortgezet. De Duitschers antwoorden geweldig. Ook zijn de verliezen talrijker dan naar gewoonte. Iedereen dag herhaalt zich, in de vrije dorpen van Vlaanderen, het roevende en tragische tafereel van den lijkestoet van Franche en Belgische soldaten die men naar de laatste rustplaats brengt.

Het met het drinkruijken vaandel bedekt, worden de kisten gedragen door hant werkers in het lijden een eereproces. Officiërs en waveniers dragen begelieden het stoeflied overschot, terwijl de klaren den langzamen reglementairen marsch blazen. Soms volgt achter de mannen in lichte of in hemschlags, wi niet onverwoorzacht gelant sommels een onzeggelike droefheid plant, een groep zwart gekleide vrouwen en griaards, die luide snikken: Het zijn de verwanten van den held die voor het vaderland gevallen is.

Aldus worden er iederen dag, in onze rouwende dorpen, Belgische en Fransche soldaten naar hunne laatste rustplaats gebracht. Zij rusten in dezen Vlaamschen grond dien zij zoo dapper verdedigd hebben: vereenigd in de dood, zooals zij vereenigd waren in den roemvollen en doodelijken strijd.

In dezen strijd van alle oogenlikken, die van de mannen even veel koelbloedigheid als stoefke dapperheid vereischt, een strijd die dikwijls glansloos is en waarin wylskraft en geestdrift niet recht gehoord worden door de prikkeling van de aanval en van den onstomigen stormloop, tellen men dagelijks overvloedige voorbeelden van heldhaftige zelfopoffering. Men zou ze allen niet kunnen aanhalen.

Ziehier een dat van gisteren dagteekent. In de omstreken van Caslerke, tegenover Dixmuiden, hebben Duitsche projectielen zoo juist een onzer dekkingen vernield. Een betonblok is op een infanterist neergekomen; hij heeft de heide beenen onder de zware massa verpletterd en hijt een ware martelle. Het is onmogelijk hem los te maken; op blijft, om de redding te beproeven, niets anders over dan ter plaats zelf, zoo spoedig mogelijk, de heide beenen af te zetten.

spoedig mocht zij, de beide beenen al te zettien.
Men heeft de geneesheer per telefoon geroepen. Onmiddellijk komt dokter Tix, vergezeld van een ziekverpleger, tegeschoot. De regimentsgeneesheer, Baslin, volgt hem, van zijn ordonans verzeeld. Gehoorzame als de dien dringenden amtsplecht, slechts naar hun geweten luisterend, spoeden zij zich voor onder het bombardement dat geweldig razen blijft, langs de verblindingdoopruiven, die onder een regen van ijzer en vuur schijnen te wankelen.

Ploeg de herten de scherven van een torpedo, dokter Bestin aan schouder en hals. Hij wordt op den slag gedood. Dokter Tuijst buigt zich over hem neer, als de dood vast, maakt een wanhopig gebaar, dan haast hij zich sneller naar den bedolven man, wiens leven hij in handen heeft.

Ju de tugsigste dekking, waaroud de granaten blijven neerkomen, wacht de gewonde, het gelast door de pijn vertrokken, naar bovonderaanswaardig van moed. Dokter Tuijst andert, zet de beenen af die slechts een massen bloedend vleesch zijn. Als de operatie afgindigd is, draagt men den gewonde weg door de gebombardeerde loopgraven en verbindingsgangen.

En, terwijl de dood rondom hem blijft razen, brengt dochter Tita den gewonde, die hij op eigen doodsgevaar het leven heeft gered, tot aan het ginstigst.

Is deze daad van verheven zelfopoffering niet van antieke schoonheid?

Neu: Success der Palmen in Afrika

Van Rechts en Links

Plotseling werd hij omsingeld door eene beide mannen in lange kleederen gehuld en wier gelast onder een kap zat verscholen. De officier

een bezoek brengen aan de leden der Britsche regering te Londen.

daten: als symbool kan dit tellen. In de Dodengang van Diksmuide hangt ook nog altijd een gedenkplaat ter ere van Félix Bastin, vermoedelijk precies op de plaats waar August Develter onder een betonblok terecht kwam. In de dood blijven hun namen voor altijd met elkaar verbonden.

Daniël Develter (links) en Bernard Bastin (rechts) bij de graven van August Develter en Félix Bastin

Het kerkje van Oeren

Wie was Félix Bastin?

Félix Bastin werd geboren te Amay bij Luik op 25 oktober 1870. Tijdens zijn collegejaren te Namen toonde hij over heel wat literair talent te beschikken. Hij schreef zowel poëzie als proza. Een komedie in drie bedrijven, met de titel '*Pour un Chapon*', werd in 1895 uitgegeven onder het pseudoniem 'Nitsab', een anagram van zijn familienaam.

Ondanks zijn bescheiden afkomst kreeg hij de kans om voor arts te studeren, door in 1891 in dienst te treden bij het Belgisch leger. Aan de militaire geneeskunde voegt hij weldra de specialisatie chirurgie toe. Aan de vooravond van de oorlog was hij opgeklommen tot regimentsdokter 2e klas bij het 1e Linie in Ath.

Intussen was hij op 20 november 1906 gehuwd met Berthe Lespineux. Ze kregen één zoon Jean, geboren op 15 maart 1911.

Bij het uitbreken van de oorlog kwam Félix Bastin met zijn eenheid aan het IJzerfront terecht. Hij werd meteen gepromoveerd tot commandant en hoofdarts bij het 1e Linie. In 1916 klom hij op tot regimentsdokter 1e klas en tot majoor. Op zijn eigen verzoek werd hij op 18 maart 1917 gedetacheerd naar het 8e Regiment Artillerie. Zo kwam hij aan het hoofd van een medische evacuatiepost op zowat 1 km van de Dodengang. Félix Bastin stond bekend om zijn moed en toewijding.

Berthe Lespineux vernam het overlijden van haar man via een artikel dat op 6 november 1917 verscheen in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*. Officieel werd ze op 14 december 1917, dus 40 dagen na het overlijden, ingelicht door de legeroverheid.

Seinpost in loopgracht aan
de Chemin des Dames

Camiel Develter, gesneuveld aan de beruchte Chemin des Dames

Het overlijden van August Develter was niet de eerste droevige oorlogsmare, die vader en moeder Develter-Vandecasteele te verwerken kregen. Drie jaar eerder was immers ook al hun jongere zoon Camiel “gefallen op het veld van eer”.

Camiel Develter werd geboren op 22 januari 1885 als derde zoon. Net als August bleef hij ongehuwd en was hij werkmans, landwerker, metseldiender.

Over zijn wedervaren tijdens de oorlog was tot voor kort weinig geweten. Op het oorlogsmonument van Zedegem hangt zijn ovale fotoportret mooi naast dat van zijn broer

August, maar voor de rest ontbrak zowat elk concreet spoor: geen graf, geen overlijdensakte, geen bidprentje, niets!

Of toch? Jawel, Honoré Vyncke, de toenmalige gemeentesecretaris van Zedegem, noteerde de naam van Camiel Develter in zijn *‘Eerelijst der voor het Vaderland gesneuvelde soldaten tijdens de grooten oorlog van 1914-1918’* en hij schreef erbij: “soldaat bij het Fransch buitenlandsch leger, roemrijk gesneuveld aan den IJzer, den 5 november 1914.”

Dat hij aan de IJzer zou gesneuveld zijn, klopt niet, maar de rest wel. Sinds we vorig jaar op een Franse herdenkingswebsite zijn graf ontdekten op een militaire begraafplaats in Picardië, onder de foutief gespelde naam ‘Camille Develter’ uit ‘Bedelghem’ (sic), zijn we al heel wat wijzer geworden. Hieronder volgt zijn verhaal.

Camiel Develter verbleef wellicht al bij het ontbreken van de oorlog in Noord-Frankrijk. Misschien was hij in de streek wel als seizoenarbeider aan de slag? In elk geval meldde hij zich in Rijsel aan bij het rekruteringsbureau nr. 59, vermoedelijk al in augustus of september 1914. Als Belg kon hij geen dienst nemen in het reguliere Franse leger, daarom werd hij ingelijfd bij het vreemdelingenlegioen. Zijn stamnummer was 1914/15467, zijn eenheid werd het 2e R.E.-2e R.M.L.E., dit is het 2e *Régiment de Marche de la Légion Etrangère du 2e Régiment Etranger*.

Waarom hij zich niet aanmeldde bij het Belgische leger, is niet duidelijk. Wel is natuurlijk bekend dat het Franse vreemdelingenlegioen vaak een toevluchtsoord was voor buitenlanders die iets mispeuterd of te verbergen hadden. Had ook Camiel Develter misschien iets op zijn kerfstok? Dat weten we niet. Maar vast staat wel dat legionairs doorgaans niet tot de braafste jongens van de klas behoorden ...

Al moeten we dit toch ook meteen nuanceren: met zijn keuze voor het Franse leger was Camiel Develter geen uitzonderlijk geval. De patriottische gemoeden laaiden bij het uitbreken van de oorlog met Duitsland hoog op. Talloze jongemannen, waaronder ook heel wat in Frankrijk verblijvende buitenlanders, meldden zich spontaan aan om dienst te nemen in het Franse leger. Tussen augustus 1914 en maart 1915 namen naar verluidt zo'n 32.000 buitenlanders dienst. Deze vrijwilligers of EVDG's (*engagé volontaire pour la durée de la guerre*) vertegenwoordigden niet minder dan 51 nationaliteiten, waaronder ook 1.462 Belgen. Ze werden niet bij het gewone leger ingedeeld, maar in vier nieuw gevormde marsregimenten van het vreemdelingenlegioen.

Heel wat van die Belgische legionairs zouden in de loop van 1915 het vreemdelingenlegioen alweer verlaten en opgenomen worden in de rangen van het Belgisch leger.

Camiel Develter kwam dus terecht bij het 2e R.E.-2e R.M.L.E. Dit infanterieregiment werd in augustus 1914 opgericht en had - officieel toch - zijn thuisbasis in Saïda in Algerije. Dit laatste hoeft niet te verbazen: het vreemdelingenlegioen maakte deel uit van het *Armée d'Afrique*, het koloniale leger dat het Franse gezag in Algerije, Tunesië en Marokko moest verzekeren. Voor Camiel Develter betekende dit overigens niet dat hij nu plots naar Noord-Afrika moest verhuizen, integendeel, zijn regiment werd speciaal opgericht om ingezet te worden aan het Franse oorlogsfront.

Na een korte opleiding werd Camiel Develter met zijn eenheid al gauw in de strijd gegoooid, meer bepaald in de regio Aisne-Marne. Vanaf 5 september 1914 ontketenden de Fransen en Britten in die regio een krachtig tegenoffensief, met de bedoeling Parijs te vrijwaren en de Duitsers terug te drijven. Dit militaire treffen werd bekend als de Eerste Slag bij de Marne. Het tegenoffensief was aanvankelijk heel succesvol, maar stokte al op 14 september, onder andere ter hoogte van de Chemin des Dames, een zowat 30 km lange weg, gelegen

Vlag van het Vreemdelingenlegioen

De kazerne van Saïda in Algerije

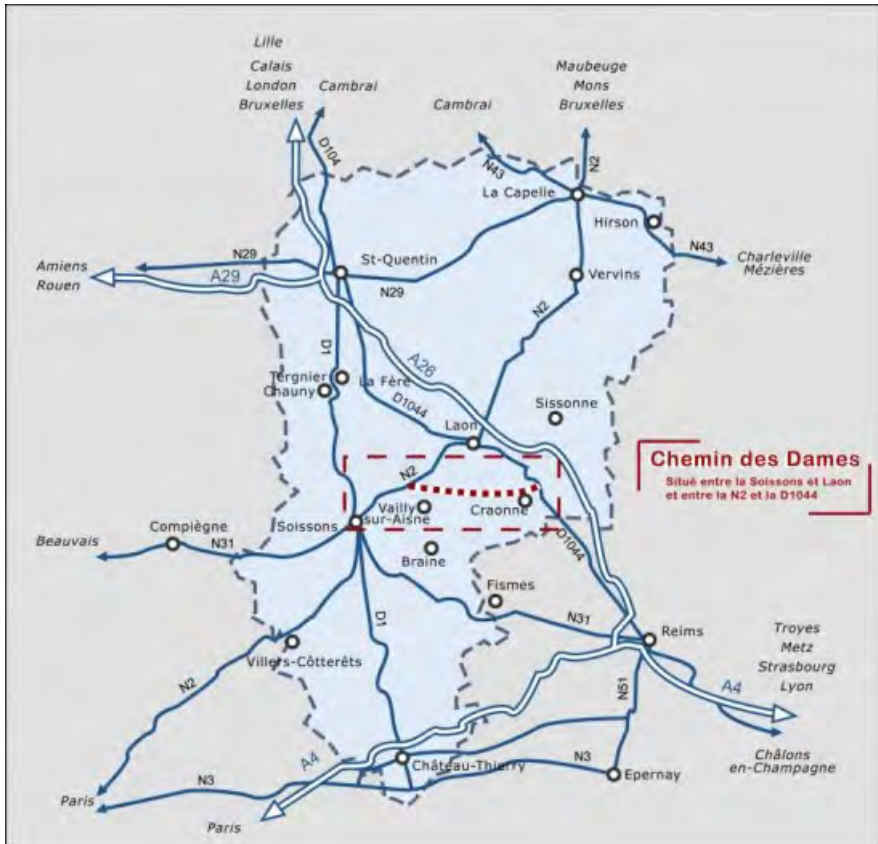

Een strijdmakker van Camiel Develter: de beroemde oorlogsdichter Alan Seeger

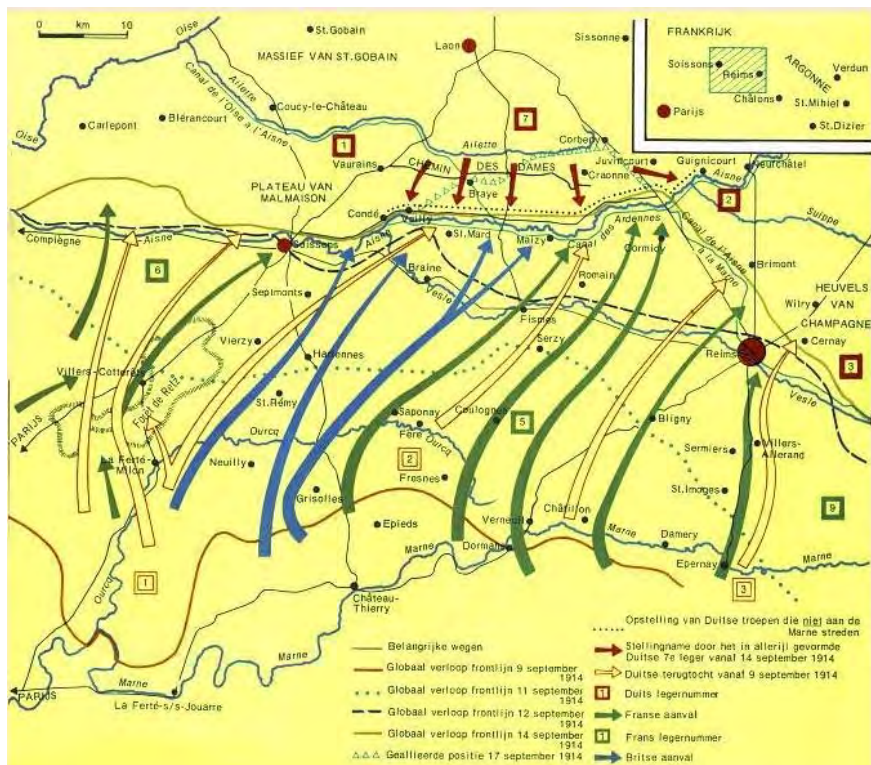
Onder de manschappen die tot Camiel Develters regiment behoorden, treffen we de bekende Amerikaanse bohémien en War Poet Alan Seeger (1888-1916) aan. Hij is vooral gekend gebleven van zijn oorlogsgedichten, waaronder het beroemde *'I have a Rendezvous with Death'* uit het voorjaar van 1916. Dit gedicht klinkt als een akelige voorspelling van zijn eigen dood. Hij sneuvelde op 4 juli 1916 in Belloy-en-Santerre tijdens de Slag van de Somme.

Van groot belang voor ons verhaal over Camiel Develter zijn Seegers talrijke brieven naar huis en de artikelen van zijn hand die in Amerikaanse kranten verschenen. Ze werden in 1917 gebundeld en uitgegeven te New York, zijn geboortestad, onder de titel *'Letters and Diary of Alan Seeger'*. De verslagen van Seeger vormen - naast het officiële regimentsdagboek van het 2^e R.E.-2^e R.M.L.E. - een belangrijke bron van kennis over het wedervaren van onze Camiel Develter.

bovenop een langgerekte, tot 200 meter hoge heuvelkam ten zuiden van Laon, waar de Duitsers zich strategisch hadden verschanst.

Gedurende twee maanden, van half september tot half november 1914, probeerden de Fransen en Britten om vanuit de vlakte van de Aisne deze heuvelrug stormenderhand te heroveren. Deze veldslag werd bekend als de Eerste Slag van de Chemin des Dames, en was in feite een onderdeel van de Eerste Veldslag van de Aisne. Maar wat de geallieerden ook deden, de Duitsers bleven steeds baas op de hoogten. Rond half november 1914 lagen de posities min of meer vast. De bewegingsoorlog was, net zoals aan de IJzer, veranderd in een starre, uitzichtloze loopgravenoorlog.

Landschap tussen Craonnelle (links vooraan) en Craonne (rechts achteraan)

De sector van de Chemin des Dames zou ook daarna en gedurende vier jaar één van de grootste slagvelden van de Eerste Wereldoorlog blijven, met als triest dieptepunt het desastreuze Franse Nivelles-offensief tijdens de lente van 1917. Tijdens dit grootscheepse offensief verloor het Franse leger op een maand tijd ruim 271.000 manschappen (van wie ongeveer 35.000 doden) tegenover 163.000 Duitsers, zonder ook maar enige significante terreinwinst te boeken. Dit leidde tot een zware crisis in het Franse leger met massale muiterijen, terdoodveroordelingen en executies van eigen soldaten en de vervanging van generaal Nivelles door Pétain.

Het 2e R.E.-2e R.M.L.E. van Camiel Develter arriveerde al begin oktober 1914 aan het front in de Champagnestreek en kreeg van 21 tot 26 oktober 1914 zijn vuurdoop in de loopgraven ten zuidoosten van Reims, met name in de sectoren Prunay, Sillery en Verzenay.

De 26ste oktober werd het regiment overgeplaatst naar de streek ten noordwesten van Reims, meer bepaald naar Cuiry-lès-Chaudardes, een klein dorpje op een kilometer of twee achter de frontlijn. Van hieruit werd het regiment de volgende dagen, weken en maanden ingezet in de loopgraven van de zone tussen Craonnelle en Oulches-la-Vallée-Foulon. Camiel Develter kwam zo midden in de Eerste Slag om de Chemin des Dames (half sept.-half nov. 1914) terecht, die op dat moment nog in volle hevigheid woedde.

Vanaf de 28ste oktober kwam het bataljon van Camiel Develter in de voorste linies terecht, meer bepaald ter hoogte van het 'Château du Blanc Sablon'. In dit kasteel, dat later tijdens de oorlog totaal vernield werd, had de regimentsstaf (Etat-Major) zich gevestigd. Deze omgeving was geregeld het mikpunt van Duitse bombardementen.

Reeds enkele dagen later, op 3 november 1914, geraakte Camiel Develter zwaar gewond. Hij werd afgevoerd naar Meurival, een klein dorpje net achter de frontlijn, waar een Frans militair hospitaal was ondergebracht, genaamd 'Ambulance Meurival N° 8'. Daar overleed hij aan de gevolgen van zijn oorlogsverwondingen op 5 november 1914. Dat is dus, op één dag na, exact drie jaar voordat zijn broer August aan de IJzer sneuvelde.

Camiel Develter werd vermoedelijk eerst begraven op een geïmproviseerde militaire begraafplaats in Meurival zelf. Wellicht kreeg hij pas na de oorlog een nieuwe rustplaats in een ossuarium op de grote, Franse militaire begraafplaats van Pontavert, genaamd 'Cimetière Beaurepaire'. Deze begraafplaats, die er

kend is als 'Nécropole Nationale', is gelegen halverwege tussen Laon en Reims. Er rusten zo'n 6.815 gesneuvelde soldaten, waaronder 6.694 Fransen, een klein aantal Britten en Russen en verrassend ... geen Belgen.

Voor de Fransen is het duidelijk: Camiel Develter is "mort pour la France". Maar natuurlijk zal hij voor altijd ook één van de onzen blijven, één van de 108 Zedelgemse jongens die in de Groote Oorlog het leven lieten.

PARTIE À REMPLIR PAR LE CORPS.

Nom DEVELTERE

Prénoms Camille

Grade 2e Classe

Corps 2e de marche du 3e Etranger

N° 15467 au Corps. — Cl. 1914

Matricule. Em 49 au Recrutement Eille

Mort pour la France le 5 novembre 1914

à Meurival (Oise)

Genre de mort Suites de blessures de Guerre

Né le 23 Janvier 1885

à Sedelghem Département Belgique

Arr^s municipal (p^r Paris et Lyon), }
à défaut rue et N^o.

Jugement rendu le

par le Tribunal de

acte ou jugement transcrit le 9 mars 1915

à Paris (1er)

Domicilié à Saida (Oran)

N^o du registre d'état civil

534-708-1921. [26434.]

Cette partie
n'est pas à remplir
par le Corps.

Geraadpleegde bronnen

Archiefbronnen: Gemeentearchief Zedelgem: registers van bevolking en burgerlijke stand; dossier 'Gesneuvelde soldaten 1914-1918' (Z.547.41) ; Legermuseum Brussel: persoonlijke dossiers van militairen ; *Journal des marches et opérations du Régiment de Marche du 2e Régiment Etranger pendant la campagne de France du 29 Août 1914 au 31 Décembre 1914* (geraadpleegd op <http://www.memoiredeshommes.sga.defense.gouv.fr>)

Literatuur: Jean BASTIN. *La biographie du major médecin Félix Bastin, mort pour la Belgique à Kaaskerke (Diksmuide) le 4 novembre 1917* (geraadpleegd op <http://felix.bastin.info>) ; Sigfried DEBAEKE. *Het drama van de Dodengang*. Koksijde, 1998 (7de druk, 2012); Luc DE VOS e.a. *Oorlog in België 14-18*. Leuven, 2014 ; *De Groote Oorlog herdacht, 11 november 2012, Alveringem. Op het kruispunt van leven en dood*. Alveringem, gemeentebestuur, 2012 ; 'Heldhaftige opofferingen van Belgische Geneesheeren', in: *De Legerbode*, nr. 497, 8 november 1917 ; Alan SEEGER. *Letters and Diary of Alan Seeger*. New York, 1917 (geraadpleegd op <https://archive.org/stream/lettersanddiary02seeggooq#page/n12/mode/2up>) ; Philippe GUYOT. 'D'un régiment de marche de la Légion étrangère (RMLE) à l'autre, répétition ou évolution de l'histoire?' - in: *Revue historique des armées*, 265 (2011), p. 24-34 (geraadpleegd op <http://rha.revues.org/7340>) ; Peter HORNUNG. *Het vreemdelingenlegioen. Europa's laatste huurlingen*. Antwerpen, 1983 ; *Historique des unités de la Légion Etrangère pendant la Guerre de 1914-1918 (Maroc et Orient)*. Oran, 1922 (geraadpleegd op <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k6234064p>) ; Eric R.J. WILS. *Alan Seeger en Bernard Kacenelen. Een bekende en een onbekende legionair uit het Franse Vreemdelingenlegioen tijdens WO1* (geraadpleegd op <http://www.wereldoorlog1418.nl/alan-seeger/index/html>)

Internet: o.a. www.oorlogserfgoed.alveringem.be ; www.1914-1918.be ; users.telenet.be/luc.klaps ; www.nvvs-anvfa.be ; www.wo1.be ; www.bel-memorial.org ; www.imosphinx.eu ; forum.eerstewereldoorlog.nl ; felix.bastin.info ; www.memorial-genweb.org ; www.memorial-chemindesdames.fr ; www.memoiredeshommes.sga.defense.gouv.fr ; www.wereldoorlog1-locaties.nl ; www.legionetrangere.fr ; dictionnaire.duchemindesdames.blogspot.fr ; amalep.free.fr ; www.picardie1418.com ; 2rei.legion-etrangere.com

Verantwoording illustraties

Voorkaft: <http://www.geocatching.com> ; binnenkaft vooraan: foto B. Vansteelandt (Iris Aartrijke) ; p. 3: idem ; p. 4 boven: S. Debaeke p. 101 ; p. 4 onder: <http://www.wo1.be> ; p. 5 boven: collectie P. Arnou ; p. 5 onder: collectie Y. Vanhoutte-Verhelst ; p. 7: <http://felix.bastin.info> ; p. 8 boven: <http://www.wo1.be> ; p. 8 linksonder: <http://felix.bastin.info> ; p. 8 rechtsonder: <http://www.geocatching.com> ; p. 9: <http://felix.bastin.info> ; p. 10: L. De Vos e.a., p. 269 ; p. 11: foto B. Vansteelandt ; p. 12: <http://aufildesmotserdelhistoire.unblog.fr/2013/05/09/historique-de-la-legion-etrangere-1> ; p. 13 midden: <http://www.delcampe.net> ; p. 14: <http://fleursdumal.nl> ; p. 15: <http://www.wereldoorlog1-locaties.nl> ; p. 16 boven: <http://www.chriscallierphotography.com> ; p. 16 onder: www.panoramio.com ; p. 18 boven: <http://www.ebay.com> ; p. 18 onder: <http://www.picardie1418.com> ; p. 19: <http://www.memoiredeshommes.sga.defense.gouv.fr> ; achterkaft: <http://www.memorial-cemindesdames.fr>

I Have a Rendezvous with Death . . .

*I have a rendezvous with Death
At some disputed barricade,
When Spring comes back with rustling shade
And apple-blossoms fill the air ~
I have a rendezvous with Death
When Spring brings back blue days and fair.*

*It may be he shall take my hand
And lead me into his dark land
And close my eyes and quench my breath ~
It may be I shall pass him still.
I have a rendezvous with Death
On some scarred slope of battered hill,
When Spring comes round again this year
And the first meadow-flowers appear.*

*God knows 'twere better to be deep
Pillowed in silk and scented down,
Where Love throbs out in blissful sleep,
Pulse nigh to pulse, and breath to breath,
Where hushed awakenings are dear . . .
But I've a rendezvous with Death
At midnight in some flaming town,
When Spring trips north again this year,
And I to my pledged word am true,
I shall not fail that rendezvous.*

Poems, by Alan Seeger
The Project Gutenberg Etext

<https://ia902604.us.archive.org/29/items/poems00617gut/seegr10.txt>

Colofon

Opdracht

Gemeente Zedelgem
Snellegemsestraat 1
8210 Zedelgem
050 28 83 30
gemeente@zedelgem.be
www.zedelgem.be

Teksten en Vormgeving

Johan Braet
Gemeentearchief
Engelstraat 7
8211 Aartrijke
050 81 44 14
archief@zedelgem.be

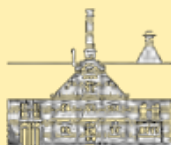
Druk

Gheysen Printing,
Oostkamp
www.groepgheysen.be

V.U.

Annick Vermeulen
Snellegemsestraat 1
8210 Zedelgem
D/2015/2799/2

© Gemeente Zedelgem
2015

Gemeentearchief
Zedelgem

